

opusdei.org

List Dominicae Cenae

Dokument pápeža sv. Jána
Pavla II o eucharistickom
tajomstve a kulte.

30.05.2024

Moji ctihodní a milovaní bratia!

1. Aj toho roku na Zelený štvrtok sa obraciam na vás listom, úzko súvisiacim s tým, ktorý ste dostali pri istej príležitosti minulého roku spolu s listom pre kňazov. Predovšetkým sa vám chcem srdečne poďakovať, že ste prijali obidva predchádzajúce listy v

duchu jednoty, ktorú Pán ustanovil medzi nami, a že ste tlmočili svojim kňazom myšlienky, ktoré som chcel vyjadriť na začiatku svojho pontifikátu.

Urobili ste to najmä počas rannej eucharistickej liturgie Zeleného štvrtku, keď ste spolu so svojimi kňazmi obnovili sľuby a záväzky, ktoré ste na seba vzali pri vysviacke. Mnohí z vás, ctihodní a drahí bratia, mi o tom neskôr referovali a pridali slová osobného poďakovania, ba často pridali aj slová poďakovania svojich kňazov. Okrem toho mnohí kňazi prejavili svoju radosť jednak pre hlboký a slávnostný charakter Zeleného štvrtku, ktorý je "sviatkom kňazov", jednak pre dôležitosť problémov, o ktorých sa hovorí v im adresovanom liste.

Tieto odpovede tvoria bohatú zbierku, ktorá nám dala možnosť znova sa presvedčiť o tom, aká

vzácná je pre obrovskú väčšinu kňazov katolíckej Cirkvi cesta kňazského života, po ktorej táto Cirkev kráča od stáročí, ako ju milujú a si ju vážia a ako túžia pokračovať na nej aj v budúcnosti.

Tu musím dodať, že v liste kňazom sme sa dotkli iba niektorých otázok, ako to ostatne bolo jasne podčiarknuté na začiatku listu.¹ Okrem toho sa zdôraznil predovšetkým pastoračný charakter kňazskej služby, čo však vôbec neznamena, že sa zabudlo na skupiny kňazov, ktorí nerozvíjajú bezprostrednú pastoračnú činnosť. V tomto ohľade sa znova odvolávam na učenie Druhého vatikánskeho koncilu, ako aj na výroky biskupskej synody z roku 1971.

Pastoračný charakter kňazskej služby neprestajne sprevádza život každého kňaza, i keď úlohy, ktoré denne plní, nemajú bezprostredný pastoračno-

sviatostný ráz. V tomto zmysle list kňazom z príležitosti Zeleného štvrtku bol adresovaný všetkým kňazom bez výnimky, hoci sa netýka, ako som to naznačil, všetkých otázok kňazského života a činnosti.

Pokladám za užitočné a vhodné podať toto objasnenie na začiatku svoju listu.

I

EUCHARISTICKÉ TAJOMSTVO

V ŽIVOTE KŇAZA A CIRKVI

Eucharistia a kňazstvo

2. Moji ctihodní a drahí bratia v biskupskej službe, tento list, ktorým sa na vás obraciam, je, ako som povedal, v istom zmysle pokračovaním predchádzajúceho listu. Aj on má úzky vzťah k tajomstvu Zeleného štvrtku a ku kňazstvu. Mienim totiž venovať tento list Eucharistii a osobitne niektorým

aspektom eucharistického tajomstva a jeho vplyvu na život tých, ktorí ho vysluhujú. Preto bezprostrednými adresátmi tohto listu ste vy, biskupi Cirkvi, a spolu s vami všetci kňazi a, primerane ich stupňu, aj diakoni.

Veď služobné čiže hierarchické kňazstvo, kňazstvo biskupov a kňazov a vedľa nich služba diakonov - služby, ktoré sa normálne začínajú ohlasovaním evanjelia - sú veľmi úzko späté s Eucharistiou.

Eucharistia je hlavným a ústredným dôvodom jestvovania sviatosti kňazstva; táto sviatosť sa definitívne zrodila vo chvíli ustanovenia Eucharistie a spolu s ňou.² Nie bez dôvodu slová "Toto robte na moju pamiatku" boli vyslovené hneď po slovách eucharistickej konsekrácie a my ich tiež opakujeme vždy, keď slávime najsvätejšiu obeť.³

Našou sviatostnou vysviackou - ktorej udeľovanie, ako to potvrdzuje

už prvé liturgické svedectvo,⁴ sa viaže na svätú omšu - sme jedinečným a výnimočným spôsobom spojení s Eucharistiou. V určitom zmysle sme "z Nej" a "pre Ňu". A sme aj za Ňu osobitne zodpovední - tak každý kňaz vo svojej komunite, ako aj každý biskup na základe starostlivosti o všetky komunity, ktoré sú mu zverené, ako to vyžaduje "sollicitudo omnium ecclesiarum", o ktorej hovorí svätý Pavol.⁵ Teda nám biskupom a kňazom je zverené veľké "tajomstvo viery". A hoci je zverené aj celému Božiemu ľudu, všetkým veriacim v Krista, predsa nám je Eucharistia zverená aj "pre" iných, ktorí od nás očakávajú osobitné svedectvo úcty a lásky k tejto sviatosti, aby aj oni mohli budovať a oživovať seba samých, a tak "prinášať duchovné obete".⁶

Týmto spôsobom náš eucharistický kult, tak pri slávení svätej omše, ako

aj pri uctievaní Najsvätejšej sviatosti, je akoby oživujúci prúd, ktorý naše služobné čiže hierarchické kňazstvo spája so všeobecným kňazstvom veriacich a súčasne predstavuje naše kňazstvo v jeho vrcholnej a zároveň ústrednej dimenzii. Kňaz plní svoje hlavné poslanie a najplnšie sa prejavuje ako kňaz, keď slávi Eucharistiu.⁷ Najzreteľnejšie sa to javí vtedy, keď sa sám čo možno najviac vhlíbi do tohto tajomstva, aby prostredníctvom jeho služby žiarilo v ľudských srdciach a svedomiach. Toto je najvyššie uskutočňovanie "kráľovského kňazstva", "prameň a vrchol celého kresťanského života".⁸

Kult eucharistického tajomstva

3. Tento kult smeruje k Bohu Otcovi skrze Ježiša Krista v Duchu Svätom. Smeruje k Otcovi, ktorý, ako hovorí Evanjelium svätého Jána, "tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul

nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život".⁹

Smeruje v Duchu Svätom aj k vtelenému Synovi, v poriadku spásy, najmä v tej chvíli vrcholného sebadarovania a úplného sebaobetovania, na ktoré sa vzťahujú slová vyslovené vo večeradle: "Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás"... "Toto je kalich mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás."¹⁰ Liturgické zvolanie "Smrť tvoju, Pane, zvestujeme..." upriamuje našu pozornosť práve na tú chvíľu. A keď vyznávame jeho zmŕtvychvstanie, do toho istého úkonu úcty zahrňame zmŕtvychvstalého a osláveného Krista "po pravici Otca" i perspektívu je "príchodu v sláve". Napriek tomu Kristovo dobrovoľné sebaobetovanie - milé Otcovi a oslávené zmŕtvychvstaním - ktoré sa sviatostne slávi spolu so zmŕtvychvstaním, nás vedie k tomu, aby sme sa klaňali Vykupiteľovi,

ktorý "sa stal poslušným až na smrť, až na smrť na kríži".¹¹

Toto naše klaňanie sa má ešte inú osobitnú vlastnosť. Je preniknuté veľkosťou tejto ľudskej smrti, v ktorej svet, čiže každý z nás, "bol milovaný" až do krajnosti.¹² A súčasne je aj našou odpoveďou a vynáhradou za tú lásku, ktorá sa obetovala až na smrť na kríži. To je naša "Eucharistia", t.j. naše vzdávanie vďaky a oslava za to, že nás vykúpil svojou smrťou a že nám svojim zmŕtvychvstaním dal účasť na nesmrteľnom živote.

Tento kult, vzťahujúci sa na Najsvätejšiu Trojicu, Otca, Syna a Ducha Svätého, sprevádza a preniká predovšetkým slávenie eucharistickej liturgie. Tento kult však musí naplňovať naše chrámy aj mimo hodín, v ktorých sa slávia sväté omše. Práve preto, že eucharistické tajomstvo bolo

ustanovené z lásky a sviatostne nám sprítomňuje Krista, zasluhuje si vzdávanie vďaky a úctu. A táto úcta sa musí prejavovať pri každom našom stretnutí s Najsvätejšou sviatosťou, či už pri návšteve kostolov, alebo keď sa Najsvätejšia sviatosť nesie a vysluhuje chorým.

Klaňanie sa Kristovi v tejto Sviatosti lásky sa musí prejavovať aj rozličnými formami eucharistickej nábožnosti, ako sú napríklad návštevy Najsvätejšej sviatosti, kratšie alebo dlhšie vyloženia Oltárnej sviatosti, výročné poklony (štyridsaťhodinové poklony), požehnanie s Oltárnou sviatosťou, eucharistické procesie, eucharistické kongresy.¹³ Osobitnú zmienku si zasluhuje na tomto mieste slávnosť Najsvätejšieho Kristovho tela a krvi, zavedená mojím predchodcom Urbanom IV. na pamiatku ustanovenia tohto veľkého tajomstva, 14 ako akt verejnej úcty Kristovi

prítomnému v Eucharistii. Toto všetko súhlasí s hlavnými zásadami a s osobitnými predpismi jestvujúcimi už oddávna, ale znova formulovanými počas Druhého vatikánskeho koncilu alebo po ňom.
15

Oživenie a prehĺbenie eucharistického kultu je dôkazom autentickej obnovy, ktorú si vytýčil za cieľ Koncil, a je vrcholným bodom tejto obnovy. A to si zasluhuje, ctihodní a drahí bratia, osobitnú úvahu. Cirkev a svet veľmi potrebujú eucharistický kult. Ježiš nás očakáva v tejto Sviatosti lásky. Neľutujme svoj čas a poďme sa s ním stretnúť v adorácii, v rozjímaní plnom viery a budme ochotní zadosťučiniť za veľké viny a zločiny sveta. Nech naša adorácia nikdy neprestáva.

Eucharistia a Cirkev

4. Vďaka Koncilu sme si s novou silou uvedomili túto pravdu: ako Cirkev

"koná Eucharistiu", tak "Eucharistia
buduje" Cirkev.16 Táto pravda je
veľmi úzko spätá s tajomstvom
Zeleného štvrtku Pánovej večere.
Cirkev bola založená ako nové
spoločenstvo Božieho ľudu v
apoštolskej komunite Dvanástich,
ktorí sa pri Poslednej večeri stali
účastnými na Pánovom tele a krvi
pod spôsobmi chleba a vína. Kristus
im povedal: "Vezmite a jedzte...",
"Vezmite a pite...". A oni, plniac jeho
rozkaz, sa po prvýkrát dostali do
sviatostného spojenia s Božím
Synom, ktoré je zálohom večného
života. Od tej chvíle až do konca
vekov sa Cirkev buduje
prostredníctvom toho istého spojenia
s Božím Synom, ktoré je zálohom
večnej Veľkej noci.

Drahí a ctihodní bratia v biskupskej
službe, ako učitelia a strážcovia
spasiteľnej pravdy o Eucharistii
musíme vždy a všade chrániť tento
význam a túto dimenziu sviatostného

stretnutia a styku s Kristom. Veď práve ony tvoria samu podstatu eucharistického kultu. Zmysel tejto vyššie vysvetlenej pravdy vôbec neumenšuje, ba naopak, napomáha eucharistický charakter duchovného zblíženia a zjednotenia medzi ľuďmi účastnými na Obete, ktorá sa potom pri svätom prijímaní stáva pre nich duchovnou hostiou. Toto zblíženie a zjednotenie, ktorého prvým vzorom je spojenie apoštolov okolo Krista pri Poslednej večeri, zvyrazňuje a utvára Cirkev.

Cirkev sa však neutvára iba samým faktom zjednotenia ľudí a prežívaním bratstva, ktorému eucharistická hostina poskytuje príležitosť. Cirkev sa utvára vtedy, keď v tomto bratskom spoločenstve a jednote slávime Kristovu obeť na kríži, keď zvestujeme "smrť Pánovu, kým nepríde"¹⁷ a keď potom, hlboko preniknutí tajomstvom našej spásy, spoločne pristupujeme k Pánovmu

stolu, aby sme sa sviatostným spôsobom sýtili ovocím najsvätejšej zmiernej obety. Teda v eucharistickom prijímaní prijímame samého Ježiša Krista; a naše spojenie s ním, ktoré je pre každého darom a milosťou, spôsobuje, že sa v ňom zároveň stávame jedno s jeho tajomným telom, ktorým je Cirkev.

Iba týmto spôsobom, takouto vierou a duchovnou dispozíciou sa uskutočňuje budovanie Cirkvi, ktoré - podľa známeho výroku Druhého vatikánskeho koncilu - "v Eucharistii nachádza svoj opravdivý prameň a vrchol".¹⁸ Táto pravda, ktorá vďaka Koncilu bola zdôraznená s novou vitalitou,¹⁹ musí byť častou témou našich úvah a nášho učenia. Nech sa ňou živí celá pastoračná činnosť a nech je pokrmom pre nás samých i pre všetkých kňazov, ktorí s nami spolupracujú, a napokon pre všetky spoločensvá, ktoré sú nám zverené. V tejto pastoračnej činnosti sa musí

takmer na každom kroku prejavovať úzky vzťah medzi duchovnou a apoštolskou vitalitou Cirkvi a hlboko a všestranne chápanou Eucharistiou.

20

Eucharistia a láska

5. Prv než by sme pristúpili k osobitným úvahám o slávení najsvätejšej obety, chceme ešte nakrátko zdôrazniť, že eucharistický kult je akoby dušou celého kresťanského života. Ak totiž kresťanský život spočíva v plnení najväčšieho prikázania, čiže v láske k Bohu a blížnemu, táto láska nachádza svoj prameň práve v tej Najsvätejšej sviatosti, ktorá sa bežne nazýva Sviatosťou lásky.

Eucharistia túto lásku naznačuje, a teda pripamätáva, sprítomňuje a súčasne aj uskutočňuje. Vždy, keď sa na nej uvedomene zúčastňujeme, otvára sa v našej duši skutočná dimenzia tej nevyspytateľnej lásky,

ktorá v sebe zahŕňa všetko, čo Boh vykonal pre nás ľudí a čo stále koná, podľa Kristových slov: "Môj Otec pracuje doteraz, aj ja pracujem."²¹ Spolu s týmto nevyspytateľným a nezaslúženým darom - ktorým je láska, zjavená až do krajnosti v spásonosnej obete Božieho Syna, ktorej Eucharistia je nezničiteľným znakom - rodí sa aj v nás samých živá odpoveď lásky. Nielenže poznáme lásku, ale my sami začíname milovať. Aby sme tak povedali, nastupujeme na cestu lásky a robíme na nej pokroky. Láska, ktorá sa v nás rodí z Eucharistie, sa vďaka Eucharistii v nás aj rozvíja, prehľbuje a posilňuje.

Eucharistický kult je teda vlastne výrazom tejto lásky, ktorá je najzákladnejšou vlastnosťou kresťanského povolania. Tento kult zároveň vyviera z lásky a slúži láske, ku ktorej sme všetci povolaní v Kristovi Ježišovi.²² Živým ovocím

tohto kultu je dokonalosť Božieho obrazu, ktorý v sebe nosíme; ten zodpovedá obrazu, ktorý nám zjavil Kristus. Tak sa stávame ctiteľmi Otca v "Duchu a pravde",²³ dozrievame k stále plnšiemu spojeniu s Kristom, sme s ním stále viac zjednotení a - ak možno použiť tento výraz - sme s ním vždy solidárnejší.

Učenie svätého Pavla o Eucharistii, ktorá je znakom jednoty a putom lásky,²⁴ neskoršie prehľadli svojimi spismi tolčí svätí, ktorí sú pre nás živými príkladmi eucharistického kultu. To všetko musíme mať stále pred očami a zároveň sa musíme neprestajne usilovať o to, aby aj naša generácia pridala k týmto vznešeným vzorom minulosti nové, nie menej živé a výrečné vzory, odzrkadľujúce dobu, v ktorej žijeme.

Eucharistia a blížny

6. Správne chápanie Eucharistie sa stáva samo osebe školou účinnej

lásky k blížnemu. Vieme, že to je pravý a plný poriadok lásky, ktorému nás naučil Pán: "Podľa toho poznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať."²⁵

Eucharistia nás vychováva k tejto láske najdokonalejším spôsobom, lebo jasne ukazuje, akú hodnotu má pred Bohom každý človek, náš brat a sestra, keď sa Kristus dáva každému rovnako pod spôsobmi chleba a vína. Ak je naša eucharistická úcta pravá, musí v nás zväčšovať vedomie dôstojnosti každého človeka.

Vedomie tejto dôstojnosti sa stáva najhlbším motívom nášho vzťahu k blížnym.

Musíme sa tiež stať zvlášť citlivými na každé ľudské utrpenie a biedu, na každú nespravodlivosť a krivdu a musíme hľadať spôsob, ako tomu účinne odpomôcť. Učme sa s úctou objavovať pravdu o vnútornom človekovi, pretože práve prostredníctvom svojho vnútra sa

človek stáva posvätným príbytkom Boha prítomného v Eucharistii. Kristus prichádza do srdc našich bratov a sestier a navštevuje ich svedomie. Ako sa mení obraz všetkých a každého zvlášť, keď si uvedomíme túto skutočnosť, keď ju urobíme predmetom svojich úvah. Zmysel eucharistického tajomstva nás poháňa k láske k blížnemu, k láske ku každému človekovi.²⁶

Eucharistia a život

7. Keďže Eucharistia je prameňom lásky, vždy bola stredom života Kristových učeníkov. Má podobu chleba a vína čiže pokrmu a nápoja, a teda je človekovi taká blízka a tak úzko spätá s jeho životom ako sám pokrm a nápoj. Uctievanie Boha, ktorý je Láska, vyplýva v eucharistickom kulte z intímneho vzťahu, ktorým on sám - podobne ako pokrm a nápoj - naplňa naše duchovné bytie a zabezpečuje mu

život. Preto práve takéto "eucharistické" uctievanie Boha najpresnejšie zodpovedá jeho spasiteľným plánom. Sám Otec chce, aby sa mu "praví ctitelia"²⁷ takto klaňali. Kristus je tlmočníkom tejto jeho vôle jednak svojimi slovami a jednak touto sviatosťou, ktorou nám umožňuje klaňať sa Otcovi spôsobom, ktorý najlepšie zodpovedá jeho vôli.

Z takéhoto chápania eucharistického kultu vyplýva potom celý sviatostný ráz kresťanského života. Keď kresťan žije životom, ktorý je založený na sviatostiach a je oživovaný všeobecným kňazstvom veriacich, to predovšetkým znamená, že túži, aby Boh v ňom pôsobil a aby tak dosiahol v Duchu Svätom mieru plného Kristovho veku.²⁸ Boh totiž nepôsobí na človeka iba prostredníctvom udalostí a svojou vnútornou milosťou, ale účinkuje v ňom ešte silnejšie a plnšie prostredníctvom

sviatostí. Tie dávajú jeho životu sviatostný ráz.

Teda medzi všetkými sviatostami práve Eucharistia završuje proces uvádzania kresťana do kresťanského života a udeľuje vykonávaniu všeobecného kňazstva veriacich sviatostnú a cirkevnú formu, ktorá ho spája - ako sme to už spomenuli - s vykonávaním služobného čiže hierarchického kňazstva. Týmto spôsobom eucharistický kult je stredom a vrcholom celého sviatostného života.³⁰ Ozývajú sa v ňom hlbokou ozvenou sviatosti uvádzajúce do kresťanského života: krst a birmovanie. Veď čím sa lepšie vyjadruje skutočnosť, že mocou svätého krstu sa nielen "voláme Božími deťmi", ale "nimi aj sme",³¹ ak nie práve tým, že v Eucharistii sa stávame účastnými na tele a krvi jednorodného Syna Božieho? A čo iné nás viac uspôsobuje na to, aby sme boli pravými Kristovými

svedkami³² pred svetom - ako to vyplýva zo sviatosti birmovania - ak nie eucharistické prijímanie, v ktorom Kristus vydáva svedectvo nám a my Kristovi?

Nemôžeme tu jednotlivo a podrobnejšie rozoberať zväzky, ktoré jestvujú medzi Eucharistiou a ostatnými sviatosťami, zvlášť so sviatosťou rodinného života a sviatosťou chorých. Na úzky súvis medzi sviatosťou pokánia a Eucharistiou som už upozornil v encyklike "Redemptor hominis".³³ Nielen pokánie privádza k Eucharistii, ale aj Eucharistia vedie k pokániu. Keď si totiž uvedomujeme, kto je ten, koho máme prijať vo svätom prijímaní, takmer samovoľne sa v nás vzbudzuje pocit nehodnosti spolu s ľútosťou nad svojimi hriechmi a s potrebou vnútorne sa očistiť.

Musíme však vždy bedliť, aby sa toto veľké stretnutie s Kristom v

Eucharistii nestalo pre nás všedným zvykom a aby sme ho neprijímali nehodne, t.j. v stave smrteľného hriechu. Cvičenie sa v čnosti pokánia a sama sviatosť pokánia sú nevyhnutne potrebné na to, aby sme v sebe udržovali a ustavične prehľbovali ducha úcty, ktorú je človek povinný vzdávať Bohu a jeho láske, zjavenej takým obdivuhodným spôsobom.

To, čo sme doteraz povedali, chceli by prezentovať niektoré všeobecné úvahy o kulte eucharistického tajomstva. Bolo by možné rozvinúť ich dlhšie a širšie. Osobitne by sa mohli vysvetliť vzťahy medzi tým, čo sme práve podčiarkli o záväzkoch k človekovi a k Cirkvi, vyplývajúcich z eucharistického prijímania, a tak načrtnúť obraz "novej zeme",³⁴ ktorá sa rodí z Eucharistie pôsobením každého "nového človeka."³⁵ Veď v tejto sviatosti chleba a vína, teda pokrmu a nápoja, všetko, čo je

ľudské, sa jedinečne premieňa a pozdvihuje. Eucharistický kult nie je natoľko kultom nedostupnej transcendencie, ako skôr kultom božskej blahosklonnosti a milosrdnej, vykupiteľskej premeny sveta v srdci človeka.

Keď toto všetko iba nakrátko pripomínam, chcem, i napriek stručnosti, vytvoriť určitý širší rámec pre otázky, ktoré budem musieť rozoberať neskôr. Sú to otázky úzko späté so slávením najsvätejšej obety. V tomto slávení sa totiž kult Eucharistie vyjadruje bezprostredným spôsobom. Vyviera zo srdca ako veľmi vzácny hold, vzbudený vierou, nádejou a láskou, ktoré nám boli vliate pri krste. Ctihodní a drahí bratia v biskupskej službe, predovšetkým práve o tomto chcem vám, a spolu s vami kňazom a diakonom, napísať v tomto liste, ku ktorému Posvätná kongregácia pre

sviatosti a bohoslužbu podá potom
podrobné úpravy.*

II

POSVÄTNOSŤ EUCHARISTIE A OBETA

Posvätnosť

8. Počnúc večeradlom a Poslednou večerou, slávenie Eucharistie má svoje dlhé dejiny, také dlhé ako dejiny Cirkvi. V priebehu týchto dejín druhoradé prvky podliehali určitým zmenám, no zostala nezmenená podstata "mystéria", ktoré ustanovil Vykupiteľ sveta pri Poslednej večeri. Aj Druhý vatikánsky koncil priniesol niektoré zmeny, následkom ktorých sa dnešná forma liturgie svätej omše v niečom líši od tej, ktorú sme poznali pred Koncilom. Nemienim hovoriť o týchto zmenách. Nateraz je vhodné zastaviť sa pri tom, čo je v eucharistickej liturgii podstatné a nemeniteľné.

Práve s týmito podstatnými a nemeniteľnými prvkami sa veľmi úzko spája osobitný ráz tohto "Sacrum" Eucharistie, t.j. svätého úkonu. Svätého preto, že je v ňom ustavične prítomný a neprestajne v ňom pôsobí Kristus, Svätý Boží,³⁶ pomazaný Duchom Svätým,³⁷ "ktorého Otec posvätil",³⁸ aby slobodne dal svoj život a znova si ho vzal,³⁹ "Veľkňaz Novej zmluvy".⁴⁰ On, reprezentovaný celebrantom, vstupuje do svätyne a ohlasuje svoje evanjelium. On, "obetuje a je obetovaný, konsekruje a je konsekrovaný".⁴¹ Je to veľmi svätý úkon, pretože vytvára sväté spôsoby, "Sancta sanctis", čo značí: "sväté veci - t.j. Kristus, Svätý - dané svätým", ako spievajú všetky východné liturgie vo chvíli, keď sa pozdvihuje eucharistický chlieb, aby pozvali veriacich na Pánovu večeru.

"Sacrum" svätej omše nie je teda "sakralizáciou", čiže ľudským

dodatkom ku Kristovým úkonom vo večeradle, lebo Posledná večera na Zelený štvrtok bola posvätným obradom, prvotnou a ustanovujúcou liturgiou, v ktorej Kristus sám, ochotný za nás zomrieť, sviatostne slávil tajomstvo svojho umučenia a zmŕtvychvstania, ktoré je akoby srdcom každej svätej omše.

Naše sväté omše pochádzajúce z tejto liturgie, majú samy osebe úplnú liturgickú formu, ktorá sa síce líši podľa rozličných obradov, ale podstatne je jednotná. "Sacrum" svätej omše je posvätný ráz, ktorý ustanovil sám Kristus. Slová a činy každého kňaza, ktorým zodpovedá uvedomená a činná účasť celého eucharistického zhromaždenia, sú ozvenou toho, čo sa odohralo pri Poslednej večeri.

Kňaz slávi najsvätejšiu obeť "in persona Christi", čo značí viac než "v mene" čiže "v zastúpení" Krista. "In

persona" značí: v špecifickom sviatostnom stotožnení s najvyšším a večným Kňazom,⁴² ktorý je Autorom a prvotným Činiteľom tejto svojej obety, v ktorej ho naozaj nikto nemôže nahradiť. Jedine on - jedine Kristus - mohol a vždy môže byť opravdivou a účinnou "zmiernou obetou za naše hriechy... ale aj za hriechy celého sveta".⁴³ Iba jeho obeta - a nijaká iná - mohla a môže mať zmierovacu silu pred Bohom, pred Najsvätejšou Trojicou, pred jej všetko presahujúcou svätosťou.

Uvedomenie si tejto skutočnosti vrhá jasné svetlo na charakter a význam kňaza celebranta. Keď slávi najsvätejšiu obetu a koná "in persona Christi", je vovedený a včlenený sviatostným (a zároveň nevýslovným spôsobom) do najintímnejšieho "Sacrum" a súčasne doň duchovne vovádza všetkých účastníkov eucharistického zhromaždenia.

Tomuto "Sacrum", ktoré sa koná rôznymi liturgickými formami, môže chýbať niektorý druhoradý prvok, ale v nijakom prípade ho neslobodno pozbaviť jeho podstatnej posvätnosti a sviatostnosti, ktoré pochádzajú z Kristovej vôle a ktoré Cirkev ďalej podáva a nad nimi bedlí. Toto "Sacrum" neslobodno použiť ako prostriedok na iné ciele.

Eucharistické tajomstvo, odlúčené od svojej vlastnej obetnej a sviatostnej podstaty, prestáva jednoducho jestvovať. Nepripúšťa nijakú "profánnu" imitáciu. Taká imitácia sa ľahko (ak nie spravidla) stáva profanáciou. To treba stále pripomínať a azda predovšetkým v našich časoch, keď pozorujeme snahu zotrieť hranice medzi "sacrum" a "profanum" v ovzduší všeobecne rozšírenej tendencie (aspoň na niektorých miestach) všetko desakralizovať.

V tomto ovzduší Cirkev má osobitnú povinnosť zabezpečiť a upevniť "Sacrum" Eucharistie. Tomuto "Sacrum" zabezpečuje isté miesto v dnešnej pluralistickej a neraz aj programovane sekularizovanej spoločnosti živá viera kresťanského spoločenstva, viera, ktorá si je vedomá aj svojich práv voči všetkým tým, čo túto vieru nemajú. Povinnosť rešpektovať vieru každého zodpovedá zároveň prirodzenému a civilnému právu slobody svedomia a náboženstva.

Posvätnosť Eucharistie našla a stále nachádza svoje vyjadrenie v teologickej terminológii.⁴⁴ Tento zmysel pre objektívnu posvätnosť eucharistického tajomstva je podstatný pre vieru Božieho ľudu; viera sa ním obohacuje a posilňuje.⁴⁵ Preto vysluhovatelia Eucharistie sa musia dať viesť, najmä za našich čias, touto živou vierou a v jej svetle musia chápať a plniť všetko, čo z vôle

Krista a Cirkvi patrí k vysluhovaniu Eucharistie.

Obeta

9. Eucharistia je predovšetkým obeta: obeta vykúpenia, a teda zároveň aj obeta Nového zákona,⁴⁶ ako to veríme a ako to otvorene vyznávajú aj Východné cirkvi: "Dnešná obeta - tvrdí od vekov Grécka cirkev - je taká istá, ako tá, ktorú raz obetovalo jednorodené Vtelené Slovo; Ono ju obetuje dnes ako vtedy, lebo je to tá istá a jediná obeta."⁴⁷ Práve preto sprítomnením tejto jedinej obety našej spásy človek a svet sú znova odovzdaní Bohu prostredníctvom novosti veľkonočného vykúpenia. Toto odovzdanie nesmie chýbať. Je základom "novej a večnej zmluvy" Boha s človekom a človeka s Bohom. Keby ho nebolo, bolo by treba pochybovať jednak o dokonalosti obety vykúpenia, ktorá však bola dokonalá a definitívna, jednak o

obetnej účinnosti svätej omše. Keďže Eucharistia je opravdivá obeta, uskutočňuje toto odovzdanie Bohu.

Z toho vyplýva, že ten, čo slávi eucharistickú liturgiu, je, ako vysluhovateľ tejto obety, skutočným kňazom, ktorý na základe zvláštnej moci, ktorú dostal svätením, vykonáva obetný úkon, privádzajúci ľudí k Bohu. Všetci, čo sa zúčastňujú na Eucharistii, hoci neobetujú tak ako on, prednášajú spolu s ním, mocou všeobecného kňazstva veriacich, svoje duchovné obete, ktoré sú naznačené chlebom a vínom od chvíle, keď sú položené na oltár. Tento liturgický úkon, ktorý slávnostne konajú skoro všetky liturgie, má "duchovnú silu a význam".⁴⁸ Chlieb a víno sa stávajú v určitom zmysle symbolom všetkého, čo eucharistické zhromaždenie prináša Bohu ako dar a v duchu obetuje.

Je dôležité, aby tento prvý úkon eucharistickej liturgie v úzkom zmysle slova bol zvýraznený vnútorným postojom i vonkajším správaním sa zhromaždených. Tomu zodpovedá takzvaný sprievod s darmi, zavedený novou liturgickou reformou⁴⁹ a sprevádzaný, v zhode so starodávnou tradíciou, žalmom alebo piesňou. Treba tomu tiež venovať primeraný čas, aby si všetci uvedomili význam tohto úkonu, ktorý vyjadrujú aj kňazove slová.

Vedomie veriacich, že prinášajú obetné dary, by sa malo udržať cez celú svätú omšu. Ba viac, malo by vyvrcholiť vo chvíli konsekrácie a obetnej anamnézy, ako to vyžaduje základný význam vrcholnej chvíle obety. Veľmi k tomu dopomáhajú aj slová eucharistickej modlitby, ktoré kňaz prednáša nahlas. Je vhodné uviesť niektoré výrazy tretej eucharistickej modlitby, ktoré osobitným spôsobom vyjadrujú

obetný ráz Eucharistie a spájajú obetu nás samých s Kristovou obetou: "Zhliadni, prosíme, na dar svojej Cirkvi a spoznaj v ňom obetovaného Baránka, ktorý podľa tvojej vôle zmieril nás s tebou; a všetkých, ktorí sa živíme telom a krvou tvojho Syna, naplň Duchom Svätým, aby sme boli v Kristovi jedno telo a jeden duch. Nech Duchu Svätý urobí z nás ustavičnú obetu pre teba..."

Tento obetný ráz sa vyjadruje už pri každom slávení svätej omše slovami, ktorými kňaz, končiac prednášanie darov, prosí zhromaždených o modlitbu, "aby sa moja i vaša obeta zaľúbila Bohu Otcu všemohúcemu". Tieto slová sú záväzné, lebo vyjadrujú povahu celej eucharistickej liturgie a jej plný, tak božský, ako aj ekleziálny obsah.

Všetci, čo sa s vierou zúčastňujú na Eucharistii, si uvedomujú, že

Eucharistia je "sacrificium" čiže "svätá obeta". Lebo chlieb a víno, predložené na oltári - ku ktorým sa druží nábožnosť a duchovné obety zúčastnených - sú napokon tak posvätné, že sa stávajú opravdivo, skutočne a podstatne telom, ktoré Kristus za nás obetoval a krvou, ktorú za nás vylial. A tak mocou konsekrácie spôsobu chleba a vína sprítomňujú50 sviatostným a nekrvavým spôsobom krvavú obetu zmierenia, ktorú Kristus priniesol na kríži Otcovi za spásu sveta. Skutočne on sám, obetujúc sa ako žertva zmierenia úkonom najvyššej oddanosti a obety, zmieril ľudstvo s Otcom a "zotrel dlžobný úpis, ktorý svedčil proti nám".51

Teda obetné dary chleba a vína, spojené s nábožnosťou veriacich prinášajú nenahraditeľný príspevok k tejto obete, sviatostne obetovanej na oltári, pretože konsekráciou, vykonanou kňazom, sa stávajú

svätými spôsobmi. To sa prejavuje v celom postoji kňaza počas eucharistickej modlitby, najmä cez konsekráciu, ako aj neskôr, keď slávenie najsvätejšej obete a účasť na nej sprevádza povedomie, že "Učiteľ je tu a volá ťa".⁵² Toto Pánovo volanie, ktorým sa na nás obracia svojou obetou, otvára srdcia, aby - očistené tajomstvom nášho vykúpenia - sa s ním spojili v eucharistickom prijímaní, ktoré dáva účasti na svätej omši zrelú a plnú hodnotu, záväznú pre ľudský život: "Cirkev si však želá, aby veriaci prinášali nielen nepoškvrnenú obetu, ale aby vedeli obetovať aj seba samých a aby sa prostredníctvom Krista zo dňa na deň zdokonaľovali v spojení s Bohom a medzi sebou, a tak napokon, aby Boh bol všetko vo všetkých."⁵³

Preto je potrebné a primerané dbať o novú, intenzívnu výchovu, aby sa odkrylo celé bohatstvo, ktoré je

skryté v novej liturgii. Liturgická obnova po Druhom vatikánskom koncile dala eucharistickej obete akoby väčšiu priezračnosť.

Prispievajú k tomu medziiným slová eucharistickej modlitby, ktoré celebrant prednáša nahlas, a najmä slová premenenia a zvolanie zhromaždenia bezprostredne po pozdvihovaní.

Ak sa tomu všetkému treba tešiť, je zároveň potrebné pamätať, že tieto zmeny vyžadujú nové svedomie a novú duchovnú zrelosť tak zo strany celebranta - najmä dnes, keď celebruje "tvárou k ľudu" - ako aj zo strany veriacich. Eucharistický kult dozrieva a rastie vtedy, keď sa slová eucharistickej modlitby a najmä slová konsekrácie vyslovujú veľmi pokorne, jednoducho a zrozumiteľne, ako to zodpovedá ich svätosti, a zároveň pekne a dôstojne; ďalej keď sa tento najpodstatnejší úkon eucharistickej liturgie robí bez

náhlenia, keď pobáda k takému sústreďeniu a nábožnosti, že zúčastnení spolu s celebrantom pociťujú veľkosť tajomstva, ktoré sa slávi, a prejavujú to celým svojím správaním.

III.

DVA PÁNOVE STOLY

A SPOLOČNÉ DOBRO CIRKVI

Stôl Božieho slova

10. Dobre vieme, že slávenie Eucharistie bolo od najstarších čias spojené nielen s modlitbou, ale aj s čítaním Svätého písma a so spevom celého zhromaždenia. Vďaka tomu oddávna bolo možné vzťahovať na svätú omšu porovnanie Otcov o dvoch stoloch, na ktorých Cirkev pripravuje pre svoje deti Božie slovo a Eucharistiú, t.j. Pánov chlieb. Musíme sa teda vrátiť k prvej časti svätého tajomstva, ktoré sa teraz

najčastejšie nazýva liturgiou slova, a venovať jej trocha pozornosti.

Čítanie vybraných úryvkov Svätého písma na určitý deň sa podľa koncilových rozhodnutí riadi novými kritériami a požiadavkami.⁵⁴

Uskutočnením týchto koncilových noriem sme dostali novú zbierku čítaní, v ktorých sa do určitej miery uplatnila zásada súvislého čítania textov, ako aj zásada sprístupnenia všetkých svätých kníh. Zavedenie žalmov s rezponzóriami do liturgie približuje účastníkom najkrajšie poklady biblickej modlitby a poézie Starého zákona. A skutočnosť, že príslušné texty sa čítajú alebo spievajú v materinskej reči, umožňuje všetkým plne rozumieť obradu a mať na ňom účasť.

Sú však aj ľudia - vychovaní ešte v duchu dávnej liturgie v latinskom jazyku - ktorým chýba tento "jeden jazyk", ktorý bol na celom svete aj

vonkajším výrazom jednoty Cirkvi a svojim dôstojným charakterom vzbudzoval hlboké precítenie eucharistického tajomstva. Preto treba nielen chápať, ale plne rešpektovať tieto city a túžby a - nakoľko je to možné - ísť im v ústrety, ako to konečne odporúčajú aj nové predpisy.⁵⁵ Rímska Cirkev má osobitné záväzky voči latinčine, nádhernej reči antického Ríma, a má ich vyjadriť všade, kde je to možné.

Možnosti, ktoré zaviedla pokoncilová obnova, sú v mnohých prípadoch využité tak, že sa stávame svedkami a účastníkmi opravdivého slávenia Božieho slova. Zväčšuje sa aj počet osôb, ktoré sa aktívne zapájajú do tohto slávenia. Vznikajú skupiny lektorov a spevákov, ba aj "scholae cantorum", mužov i žien, ktorí sa veľmi horlivo venujú tejto službe. Božie slovo, Sväté písmo, začína žiť novým životom v mnohých kresťanských spoločenstvách. Veriaci

zúčastnení na liturgii sa spevom pripravujú na počúvanie evanjelia, ktoré sa ohlasuje s náležitou úctou a láskou.

I keď to všetko veľmi uznanlivo a vďačne konštatujeme, nemôžeme zabudnúť, že úplná obnova stavia pred nás ešte celý rad požiadaviek. Tieto požiadavky spočívajú v novej zodpovednosti za Božie slovo, ktoré sa liturgicky prednáša v rozličných jazykoch, čo zaiste zodpovedá univerzálnemu charakteru a účelu evanjelia. Spomínaná zodpovednosť sa vzťahuje i na vykonávanie príslušných liturgických úkonov, na čítanie alebo spievanie textov, ktoré musí zodpovedať aj presným požiadavkám umenia. Aby sa vyhlo akejkoľvek vyumelkovanosti, treba vložiť do prednesu také umenie, jednoduchosť a zároveň dôstojnosť, aby sa už v samom spôsobe čítania alebo spievania odzrkadľoval osobitný charakter posvätného textu.

Preto tieto požiadavky, vyplývajúce z novej zodpovednosti za Božie slovo v liturgii,⁵⁶ siahajú ešte ďalej a týkajú sa vnútorného postoja, s akým služobníci Slova splňajú svoju úlohu v liturgickom zhromaždení.⁵⁷ Táto zodpovednosť sa týka napokon výberu textov. Tento výber už urobila kompetentná cirkevná autorita, ktorá určila aj prípady, v ktorých sa môžu vybrať čítania vhodnejšie pre osobitnú situáciu.⁵⁸ Pritom treba vždy pamätať, že ako texty čítaní cez svätú omšu možno brať iba Božie slovo. Čítanie Svätého písma nemožno nahradiť čítaním iných textov, aj keby mali veľké náboženské a morálne hodnoty. Také texty sa môžu s veľkým úžitkom používať v homíliách. Homília najlepšie zodpovedá ich využitiu, ak obsahove splňajú základné požiadavky. Lebo k podstate homílie patrí medziiným ukázať súlad medzi zjavenou Božou múdrosťou a

šlachetným myslením, ktoré rozličnými cestami hľadá pravdu.

Stôl Pánovho chleba

11. Druhý stôl eucharistického tajomstva, t.j. stôl Pánovho chleba, si tiež vyžaduje, aby sme sa nad ním osobitne zamysleli z hľadiska súčasnej liturgickej obnovy. Táto otázka je veľmi dôležitá, lebo ide v nej o osobitný úkon živej viery. Ba viac, ako to dosvedčujú prvé storočia, 59 ide o prejav úcty voči Kristovi, ktorý sa v eucharistickom prijímaní dáva každému z nás, nášmu srdcu, nášmu svedomiu, našim perám a ústam vo forme pokrmu. Preto v tomto ohľade je zvlášť potrebná evanjeliová bdelosť zo strany pastierov, zodpovedných za celý eucharistický kult, ako aj zo strany celého Božieho ľudu, ktorého "zmysel pre vieru"⁶⁰ musí byť práve v tomto ohľade veľmi citlivý a veľmi ostrý.

A preto, ctihodní a drahí bratia v biskupskej službe, kladiem na srdce každého z vás osobitným spôsobom aj tento problém. Predovšetkým vy ho musíte zaradiť do svojej starostlivosti o všetky vám zverené cirkvi. Prosím vás o to v mene tej jednoty, ktorú sme zdedili po apoštoloch, teda v mene kolegiálnej jednoty. Táto jednota sa zrodila v určitom zmysle pri stole Pánovho chleba na Zelený štvrtok. Pomocou vašich bratov v kňazstve urobte všetko, čo môžete, aby ste zabezpečili posvätnú dôstojnosť eucharistickej služby, ako aj toho hlbokého ducha eucharistického spoločenstva, čo je osobitným dobrom Cirkvi ako Božieho ľudu a zároveň naším osobitným dedičstvom, ktoré nám zanechali apoštoli, ako aj rozličné liturgické tradície a tolké pokolenia verných a často hrdinských vyznavačov Krista, vychovaných v "škole kríža" (vykúpenia) a Eucharistie.

Predovšetkým teda treba pamätať, že Eucharistia ako stôl Pánovho chleba je neprestajným pozvaním, ako to vyjadrujú liturgické slová celebranta: "Hľa, Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta. Blažení tí, čo sú pozvaní na hostinu Baránkovu",⁶¹ i známe prirovnanie z evanjelia o pozvaných na svadobnú hostinu.⁶² Pamätáme, že v tomto podobenstve je mnoho tých, čo sa pre rozličné okolnosti ospravedlňujú a neprijímajú pozvanie.

Zaiste ani v našich katolíckych spoločenstvách nechýbajú tí, čo by sa mohli zúčastniť na eucharistickom prijímaní, ale sa nezúčastňujú, hoci nemajú svedomie obťažené ťažkým hriechom. Takýto postoj, ktorý je u niektorých spätý s prílišnou prísnosťou, sa - aby sme povedali pravdu - zmenil v našom storočí, i keď sa tu a tam ešte prejavuje. No častejšie než pocit nehodnosti vyskytuje sa určitý nedostatok

vnútornej dispozície, nedostatok - ak sa tak možno vyjadriť - "eucharistického hladu a smädu", za ktorým sa skrýva nedostatok primeraného pochopenia a ocenenia samej podstaty tejto vznešenej Sviatosti lásky.

V posledných rokoch sme však svedkami aj iného zjavu. V niektorých, ba dosť častých prípadoch všetci účastníci eucharistického zhromaždenia pristupujú k svätému prijímaniu, hoci niekedy - ako to potvrdzujú skúsení duchovní pastieri - sa nevyňaložila náležitá starosť o to, aby si očistili svedomie sviatosťou pokánia. Prirodzene, to môže znamenať, že tí, čo pristupujú k Pánovmu stolu, nenachádzajú nič, čo by im vo svedomí a podľa objektívneho Božieho zákona nedovoľovalo tento vznešený a radostný úkon sviatosťného spojenia s Kristom. No môže sa za tým

skrývať, aspoň v istých prípadoch, aj iné presvedčenie, totiž, že svätá omša sa pokladá iba za hostinu,⁶³ na ktorej sa veriaci zúčastňujú preto, aby prijímaním Kristovho tela prejavili predovšetkým bratské spoločenstvo. K týmto dôvodom sa ľahko môžu pridať určité ľudské ohľady, alebo jednoducho vôľa prispôbiť sa ostatným.

Tento zjav od nás vyžaduje bedlivú pozornosť, ako aj teologický a pastorálny rozbor, vedený zmyslom pre najvyššiu zodpovednosť.

Nemôžeme dovoliť, aby sa v živote našich spoločenstiev stratilo dobro, ktorým je citlivosť kresťanského svedomia, riadená jedine ohľadom na samého Krista, ktorý - prijímaný v Eucharistii - musí nájsť v srdci každého z nás dôstojný príbytok. Táto otázka úzko súvisí nielen s pristupovaním k sviatosti pokánia, ale aj so správnym zmyslom pre zodpovednosť za poklad celého

morálneho učenia, za presné rozlišovanie medzi dobrom a zlom, ktoré sa potom stáva pre každého z tých, čo majú účasť na Eucharistii, základom správneho úsudku o sebe samom vo vlastnom svedomí. Podľa známych slov svätého Pavla "probet autem seipsum homo - nech sa každý skúma",⁶⁴ taký úsudok je nevyhnutnou podmienkou osobného rozhodnutia, či pristúpiť k svätému prijímaniu, alebo nie.

Slávenie Eucharistie stavia pred nás ešte celý rad iných požiadaviek, týkajúcich sa služby pri stole Pánovho chleba. Tieto požiadavky sa vzťahujú tak na samých kňazov a diakonov, ako aj na všetkých účastníkov eucharistickej liturgie. Kňazom a diakonom treba pripomenúť, že práve služba pri stole Pánovho chleba im ukladá osobitné záväzky, ktoré sa vzťahujú v prvom rade na samého Krista prítomného v Eucharistii a potom na všetkých,

ktorí majú alebo môžu mať účasť na Eucharistii. Pokiaľ ide o prvých, azda nebude od veci pripomenúť slová Rímskeho pontifikála, ktorými sa biskup v deň vysviacky obracia na nového kňaza, keď mu zveruje paténu s chlebom a kalich s vínom, ktoré priniesli veriaci a pripravil diakon: "Prijmi obetné dary svätého ľudu a obetuj ich Bohu. Uvedom si, čo budeš konať; pripodobni sa tomu, čo budeš držať v rukách, a naplň svoj život tajomstvom Pánovho kríža."⁶⁵ Toto biskupovo napomenutie musí ostať jednou z najcennejších zásad kňazovej eucharistickej služby.

Touto zásadou sa má kňaz riadiť pri zaobchádzaní s chlebom a vínom, ktoré sa stali telom a krvou Vykupiteľa. Preto treba, aby sme si my všetci služobníci Eucharistie pozorne všimli svoje úkony pri oltári, najmä to, ako zachádzame vlastnými rukami s pokrmom a nápojom, ktorým je telo a krv nášho Boha a

Pána, ako rozdávame sväté prijímanie, ako vykonávame purifikovanie.

Všetky tieto úkony majú svoj význam. Prirodzene, treba sa vyhýbať škrupulantstvu, ale nech nás Boh chráni, aby sa v našom správaní prejavoval akýkoľvek nedostatok úcty, zbytočné náhlenie alebo pohoršlivá netrpezlivosť. Je našou najväčšou cťou - okrem povinnosti evanjelizácie - že môžeme vykonávať tajomnú moc nad telom Vykupiteľa, a preto všetko v nás musí byť tomu podriadené. Musíme tiež stále pamätať, že pre túto služobnú moc sme dostali sviatostné svätenie, že sme boli vyvolení spomedzi ľudí a "pre ľudí".⁶⁶ Osobitne musíme na to myslieť my kňazi rímskej latinskej Cirkvi, ktorá v priebehu storočí do obradu svätenia kňazov zaviedla pomazanie kňazových rúk olejom.

V niektorých krajinách sa zaužívala prax podávať sväté prijímanie na ruku. Žiadali o to jednotlivé biskupské konferencie a Apoštolská stolica to povolila. No prichádzajú hlasy o žalostných prípadoch neúctivosti k sviatostným eucharistickým spôsobom, čo je veľkou urážkou, ktorá ťaží svedomie nielen osôb vinných za také počínanie, ale aj pastierov Cirkvi, ak by nedostatočne bedlili nad správaním sa veriacich k Eucharistii. Stáva sa tiež, že niekedy sa neberie do úvahy slobodná voľba tých, čo - tam, kde je dovolené udeľovať sväté prijímanie na ruku - si prajú prijať Eucharistiu priamo do úst. Preto je ťažké nespomenúť všetky tieto bolestné zjavy v kontexte tohto listu. Keď o tom píšem, nechcem sa nijako dotknúť osôb, ktoré prijímajú eucharistického Krista "na ruku" - tam, kde je to dovolené - a robia to v duchu hlbokkej úcty a nábožnosti.

Neslobodno však zabúdať na základnú úlohu kňazov, ktorí boli pri vysviacke posvätení, aby zastupovali Krista Kňaza, takže aj ich ruky, ako i slová a vôľa, sa stali bezprostrednými nástrojmi Krista. Práve preto, ako vysluhovatelia Eucharistie, majú hlavnú a plnú zodpovednosť za sväté spôsoby: obetujú chlieb a víno, konsekrujú ich a potom ich rozdávajú účastníkom zhromaždenia, ktorí si ich žiadajú prijať. Diakoni môžu iba prinášať na oltár obetné dary veriacich a rozdávať ich, keď ich už kňaz konsekroval. Aké výrečné je teda v našej latinskej vysviacke pomazanie rúk - i keď bolo zavedené neskôr - ako keby práve rukám bola potrebná osobitná milosť a moc Ducha Svätého.

Dotýkať sa svätých spôsobov, rozdávať ich vlastnými rukami je výsadou tých, čo majú svätenia. To poukazuje na činnú účasť pri

vysluhovaní Eucharistie. Je zřejmé, že Církev může na to oprávnit aj osoby, které nie sú ani kňazmi ani diakonmi, či už akolytov pri plnení ich služby, najmä ak sa pripravujú na kňazské svätenie, alebo iných laikov, ak to vyžaduje skutočná potreba a vždy po primeranej príprave.

Spoločné dobro Cirkvi

12. Nemôžeme ani na chvíľu zabudnúť, že Eucharistia je osobitným dobrom celej Cirkvi. Je najväčším darom, ktorým v poriadku milosti sviatosti božský Ženích obdaroval a stále obdarúva svoju Nevestu. Ale práve preto, že ide o taký dar, všetci sa musíme v duchu hlbokej viery dať viesť zmyslom pre opravdivú kresťanskú zodpovednosť. Dar nás zaväzuje najviac, lebo nám nehovorí natoľko mocou presne stanoveného práva, ako skôr silou osobnej dôvery, a tak - aj bez právnych záväzkov - vyžaduje

dôveru a vďačnosť. Eucharistia je práve takým darom, takým dobrom. Musíme zostať verní až do najmenších podrobností tomu, čo Eucharistia vyjadruje a čo od nás vyžaduje: vzdávanie vďaky.

Eucharistia je spoločným dobrom celej Cirkvi ako sviatosť jej jednoty. Preto Cirkev má prísnu povinnosť určiť všetko, čo súvisí s jej slávením a s účasťou na nej. Musíme teda postupovať podľa smerníc stanovených posledným Koncilom, ktorý v konštitúcii o posvätnnej liturgii vymedzil a určil práva a povinnosti tak jednotlivých biskupov v ich diecézach, ako aj konferencií biskupov, pričom jedni i druhí konajú v kolegiálnej jednote s Apoštolskou Stolicou.

Okrem toho sme povinní zachovávať nariadenia, vydané na tomto poli rôznymi dikastériami Rímskej kúrie: jednak v otázkach liturgie - o čom

hovorí smernice týkajúce sa eucharistického tajomstva, uvedené v liturgických knihách, ako aj inštrukcie venované tomuto tajomstvu⁶⁷ jednak v otázke "communicatio in sacris", o čom hovoria normy v Directorium de re oecumenica⁶⁸ a v Instructio de peculiaribus casibus admittendi alios christianos ad communionem eucharisticam in Ecclesia catholica.⁶⁹ A hoci sa v tomto štádiu liturgickej obnovy prijala možnosť určitej "tvorivej" slobody, predsa táto možnosť musí prísne rešpektovať požiadavky podstatnej jednoty. Na ceste tohto pluralizmu (ktorý sa javí už aj v zavedení rozličných jazykov do liturgie) môžeme ísť iba tak ďaleko, aby sa nezotreli podstatné charakteristiky jednoty v slávení Eucharistie a aby sa zachovali normy, stanovené nedávnou liturgickou reformou.

Musí sa teda všade nástojiť na nevyhnutnej bdelosti, aby sa v pluralizme eucharistického kultu, naprogramovanom Druhým vatikánskym koncilom, prejavovala jednota, ktorej Eucharistia je znakom a príčinou.

Túto úlohu, nad ktorou, ako to vyplýva z podstaty vecí, musí bdieť Apoštolská Stolica, si musia vziať na seba nielen jednotlivé konferencie biskupov, ale aj každý vysluhovateľ Eucharistie bez akejkoľvek výnimky. Každý tiež musí pamätať, že je zodpovedný za spoločné dobro celej Cirkvi. Kňaz ako služobník, celebrant a predseda eucharistického zhromaždenia veriacich musí mať mimoriadny zmysel pre spoločné dobro Cirkvi, ktorú predstavuje svojou službou, ktorej však musí byť aj podriadený podľa správnej disciplíny viery. Nemôže sa pokladať za "vlastníka", ktorý slobodne rozhoduje o liturgickom texte a o

celom najsvätejšom obrade ako o svojom vlastníctve a dáva mu svoj osobný a svojvoľný štýl. Niekedy sa to môže zdať účinnejšie, ba môže lepšie zodpovedať subjektívnej nábožnosti. No objektívne je to vždy zrada na tej jednote, ktorá sa musí prejavovať predovšetkým v tejto sviatosti jednoty.

Každý kňaz, ktorý slávi najsvätejšiu obeť, musí pamätať, že sa pri nej nemodlí sám so svojou komunitou, ale modlí sa celá Cirkev, ktorá aj používaním schváleného liturgického textu vyjadruje svoju duchovnú jednotu v tejto sviatosti. Ak by niekto také stanovisko nazýval "uniformizmom", svedčilo by to iba o jeho neznalosti objektívnych požiadaviek pravej jednoty a bol by to prejav nebezpečného individualizmu.

Toto podriadenie sa vysluhovateľa-celebranta "Mystériu", ktoré mu

Cirkev zverila pre dobro celého Božieho ľudu, sa musí zvýrazniť aj v zachovávaní všetkých liturgických predpisov týkajúcich sa slávenia najsvätejšej obety. Sú to napríklad predpisy týkajúce sa obleku a osobitne omšového rúcha, ktoré si kňaz oblieka. Je prirodzené, že boli a sú okolnosti, keď tieto predpisy nezaväzujú. S dojatím sme čítali v knihách, napísaných kňazmi, bývalými väzňami v koncentračných táboroch, ako slávil Eucharistiu bez spomínaných predpisov, bez oltára a bez omšového rúcha. Ak to však v tých okolnostiach bolo dôkazom hrdinstva a muselo vzbudzovať hlbokú úctu, v normálnych okolnostiach sa zanedbávanie liturgických predpisov musí pokladať za nedostatok úcty voči Eucharistii, diktovaný azda individualizmom celebranta alebo nekritickým postojom voči novým mienkam, prípadne istým nedostatkom ducha viery.

Na nás všetkých, ktorí sme z Božej milosti služobníkmi Eucharistie, spočíva osobitná zodpovednosť za názory a postoje našich bratov a sestier, zverených do našej dušpastierskej starostlivosti. Našou úlohou je prebúdzajúť, predovšetkým vlastným príkladom, všetky zdravé prejavy úcty ku Kristovi, prítomnému a pôsobiacemu v tejto Sviatej láske. Nech nás Boh chráni, aby sme postupovali ináč, aby sme oslavovali túto úctu, "odvykajúť sa" od rozličných prejavov a foriem eucharistického kultu, v ktorých sa vyjadruje azda "tradicionalná", ale zdravá nábožnosť a nadovšetko "zmysel pre vieru", patriaci celému Božiemu ľudu, ako to pripomenul Druhý vatikánsky koncil.⁷⁰

Končiac tieto svoje úvahy, chcel by som vo svojom mene a v mene vás všetkých, ctihodní a drahí bratia v biskupskej službe, poprosiť o odpustenie za všetko, čo by z

akéhokoľvek dôvodu, pre ľudskú slabosť, netrpezlivosť, nedbanlivosť i následkom tendenčného, jednostranného a pomýleného chápania učenia Druhého vatikánskeho koncilu o obnove liturgie mohlo byť príležitosťou k pohoršeniu a ťažkostiam pri vysvetľovaní náuky a pri úcte, ktorá patrí tejto veľkej sviatosti. A prosím Pána Ježiša, aby nám v budúcnosti pomáhal vyhýbať sa v našom spôsobe zaobchádzania s týmto najsvätejším tajomstvom všetkému, čo by mohlo akýmkoľvek spôsobom oslabiť alebo dezorientovať úctu a lásku našich veriacich.

Nech nám sám Ježiš Kristus pomáha pokračovať na ceste pravej obnovy k plnosti eucharistického života a kultu, prostredníctvom ktorých sa buduje Cirkev v jednote, ktorú už vlastní a ktorú túži ešte plnšie uskutočňovať na slávu živého Boha a na spásu všetkých ľudí.

Zaključenie

13. Dovoľte mi, ctihodní a drahí bratia, aby som už skončil tieto svoje úvahy, ktoré sa obmedzujú na prehĺbenie iba niektorých otázok. Keď som sa na to podujal, mal som pred očami celé dielo Druhého vatikánskeho koncilu, mal som v živej pamäti encykliku Pavla VI. *Mysterium fidei*, zverejnenú počas Koncilu, ako aj všetky dokumenty, vydané po Koncile s tým cieľom, aby uviedli do života pokoncilovú liturgickú obnovu. Jestvuje totiž veľmi úzky organický vzťah medzi obnovou liturgie a obnovou celého života Cirkvi.

Cirkev nielen pôsobí, ale aj vyjadruje seba samu v liturgii, žije z liturgie a z liturgie čerpá silu do života. Preto liturgická obnova správne uskutočnená v duchu Druhého vatikánskeho koncilu, je v určitom zmysle mierou a podmienkou

uvádzania do života celého učenia Koncilu, ktoré prijímame s hlbokou vierou a s presvedčením, že prostredníctvom Koncilu Duch Svätý "povedal Cirkvi" pravdy a dal pokyny, ktoré slúžia na splnenie jej poslania pre dobro ľudí v dnešnej i budúcej dobe.

Aj naďalej budeme s mimoriadnou starostlivosťou podnecovať obnovu Cirkvi a pokračovať v nej podľa učenia Druhého vatikánskeho koncilu, v duchu stále živej tradície. Do podstaty náležite chápanej tradície patrí totiž aj správne čítanie "znakov času", aby sa v zhode s nimi z bohatého pokladu Zjavenia vynášali "veci nové a staré".⁷¹ Konajúc v tomto duchu, v zhode so spomenutým odporúčaním evanjelia, Druhý vatikánsky koncil vynaložil prozreteľnostné úsilie, aby obnovil tvár Cirkvi vo svätej liturgii. Nadväzoval pritom najčastejšie na to, čo je "staré", čo pochádza z dedičstva

Otcov a je výrazom viery a učenia Cirkvi, ktorá bola cez toľké storočia zjednotená.

Aby sa aj v budúcnosti mohli uvádzať do života koncilové smernice na poli liturgie a najmä na poli eucharistického kultu, je veľmi potrebná úzka spolupráca medzi kompetentným dikastériom Apoštolskej Stolice a jednotlivými konferenciami biskupov - hovorím - spolupráca bedlivá a zároveň tvorivá, majúca na zreteli veľkosť tohto presvätého tajomstva a súčasne aj duchovné prúdy a sociálne zmeny, také významné pre našu dobu, pretože ony nielen zapríčiňujú ťažkosti, ale aj pripravujú ľudí zúčastňovať sa novým spôsobom na tomto veľkom tajomstve viery.

Predovšetkým mi veľmi záleží podčiarknuť, že otázky liturgie a zvlášť eucharistickej liturgie nemôžu byť príležitosťou k rozdeleniu

katolíkov a k rozbíjaniu jednoty Cirkvi. Vyžaduje si to už najelementárnejšie chápanie tejto sviatosti, ktorú nám Kristus zanechal ako prameň duchovnej jednoty. Ved' ako by sa mohla práve Eucharistia, ktorá je v Cirkvi "sacramentum pietatis, signum unitatis et vinculum caritatis",⁷² stať dnes medzi nami dôvodom rozdelenia, príčinou nezhôd v zmýšľaní a správaní namiesto toho, aby bola, zodpovedne svojej podstate, ohniskom a základným činiteľom jednoty Cirkvi?

Všetci sme rovnako dlžní voči nášmu Vykupiteľovi. Všetci spoločne musíme počúvať Ducha pravdy a lásky, ktorého Vykupiteľ slúbil Cirkvi a ktorý v nej pôsobí. V mene tejto pravdy a lásky, v mene samého ukrižovaného Krista a jeho Matky prosím a naliehavo žiadam, aby sme zanechali všetky spory a rozdelenia a zjednotili sa všetci v tomto veľkom a spásonosnom poslaní, ktoré je cenou

a zároveň ovocím nášho vykúpenia. Apoštolská Stolica vynaloží všetko úsilie, aby aj naďalej vyhládávala prostriedky na zabezpečenie jednoty, o ktorej hovoríme. Nech každý dbá o to, aby svojím počínaním "nezarmucoval Ducha Svätého".⁷³

Aby sa i naďalej vytrvale uskutočňovala táto jednota, ako aj stála a systematická spolupráca, ktorá k nej vedie, na kolenách vyprosujem pre nás všetkých svetlo Ducha Svätého na príhovor Márie, jeho svätej Nevesty a Matky Cirkvi. A kým vás všetkých z celého srdca žehnám, ešte raz sa obraciam na vás, moji ctihodní a drahí bratia v biskupskej službe, s bratským pozdravom a s plnou dôverou. Spojení kolegiálnou jednotou, na ktorej máme účasť, urobme všetko, aby sa Eucharistia stala prameňom života a svetlom svedomia všetkých našich bratov a sestier v jednotlivých

spoločenstvách vo všeobecnej
jednote Kristovej Cirkvi na zemi.

V duchu bratskej lásky udeľujem vám
a všetkým spolubratom v kňazstve
svoje apoštolské požehnanie.

Vo Vatikáne 24. februára 1980, na
Prvú pôstnu nedeľu, v druhom roku
môjho pontifikátu.

Ján Pavol II., pápež

.....

POZNÁMKY

1 Porov. 2. kap.: AAS 71 (1979), str.
395n.

2 Porov. Tridentský koncil, sesia XXII,
kán. 2: Conciliorum Oecumenicorum
Decreta, Bologna 19733, str. 735.

3 V súvislosti s týmto Pánovým
príkazom jedna etiópska
eucharistická liturgia pripomína:

Apoštoli "pre nás ustanovili patriarchov, arcibiskupov, kňazov a diakonov, aby slávili obrad tvojej svätej Cirkvi": Anaphora S. Athanasii: Prex Eucharistica, Hänggi-Pahl, Fribourg (Švajčiarsko) 1968, str. 183.

4 Porov. La Tradition apostolique de Hippolyte, č. 2-4, ed. Botte, Münster-Westfalen 1963, str. 5-17.

5 2Kor 11,28.

6 1Pt 2,5.

7 Porov. Druhý vatic. koncil, dogm. konšt. Lumen gentium, 11, AAS 57 (1965), str. 33n.; dekrét o kňazskej službe a živote Presbyterorum Ordinis, 2,5: AAS (1966), str. 986; 998; dekrét o misijnej činnosti Cirkvi Ad Gentes, 39: AAS 58 (1966), str. 968.

8 Druhý vatic. koncil, dogm. konšt. Lumen gentium, 11: AAS 57 (1965), str. 15.

9 Jn 3,16. Je zaujímavé, že v liturgii svätého Jána Zlatoústeho sú tieto slová vložené bezprostredne pred slovami premenenia a sú úvodom k nim: porov. La divina Liturgia del santo nostro Padre Giovanni Cristostomo, Roma-Grottaferrata 1967, str. 104n.

10 Porov. Mt 26,26n.; Mk 14,22-25; Lk 22,18n.; 1Kor 11,23n.; porov. aj liturgické eucharistické modlitby.

11 Flp 2,8.

12 Jn 13,1.

13 Porov. Ján Pavol II., Prejav vo Phoenix Park v Dubline (29. sept. 1979), č. 7: AAS 71 (1979), str. 1074n.; Posv. kongr. obradov, inštr. Eucharisticum mysterium: AAS 59 (1967), str. 539-573; Rituale Romanum, De sacra Communionem et de cultu Mysterii eucharistici extra Missam, ed. typica 1973. Treba zdôrazniť, že hodnota úcty a

posväcujúca sila týchto foriem úcty k Eucharistii nezávisia od samých foriem, ale skôr od vnútorných postojov.

14 Porov. bulu *Transiturus de hoc mundo* (11. augusta 1264): Aemilii Friedberg, *Corpus Iuris Canonici, pars II. Decretalium collectiones*, Leipzig 1881, str. 1174-1177; *Studi eucaristici*, VII.-sté výročie buly "Transiturus" 1264-1964, Orvieto 1966, str.302-317.

15 Porov. Pavol VI., enc. *Mysterium fidei*: AAS 57 (1965), str. 753-774; *Posv. kongr. obradov, inštr. Eucharisticum mysterium*: AAS 59 (1967), str. 539-573; *Rituale Romanum, De sacra Communione et cultu Mysterii eucharistici extra Missam*, ed. typica 1973.

16 Ján Pavol II., enc. *Redemptor hominis*, č. 20: AAS 71 (1979), str. 311; porov. Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. *Lumen gentium*, 11: AAS 57

(1965), str. 15n.; ďalej pozn. 57 k 20. č. II. schémy tej istej dogm. konšt. v Acta Synodalia Sacrosancti Concilii Vaticani II, vol. II, periodus 2a, pars I, sessio publica II, str. 251n.; str. 251n.; Pavol VI., Prejav na všeobecnej audiencii (15. sept. 1965): Insegnamenti di Paolo VI., III (1965), str. 1036n; H. de Lubac, Méditation sur l'Église, Paris 19532, str. 129-137.

17 1Kor 11,26.

18 Porov. Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. Lumen gentium, 11; AAS 57 (1965), str. 15n.; konšt. o posv. liturgii Sacrosanctum Concilium, 10: AAS 56 (1964), str. 102; dekrét o kňazskej službe a živote Presbyterorum Ordinis, 5; AAS 58 (1966), str. 997n.; dekrét o pastorálnej službe biskupov Christus Dominus, 30: AAS 58 (1966), str. 688n.; dekrét o misijnej činnosti Cirkvi Ad Gentes, 9: AAS 58 (1966), str. 957n.

19 Porov. Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. Lumen gentium, 26: AAS 57 (1965), str. 31n.; dekrét o ekumenizme Unitatis redintegratio, 15; AAS 57 (1965), str. 101n.

20 Prosí o to modlitba dňa pri večernej omši Pánovej večere: "Prosíme ťa, daj, aby sme z tejto veľkej sviatosti čerpali dokonalú lásku a plnosť života": Rímsky misál, str. 163; takisto aj epikléza: "Pokorne ťa prosíme, nech nás všetkých, ktorí máme účasť na Kristovom tele a krvi, združí v jedno Duch Svätý. Pamätaj, Otče, na svoju Cirkev, rozšírenú po celom svete, a veď ju k dokonalej láske...": Druhá eucharistická modlitba, tamže, str. 564-565; porov. aj Tretiu eucharistickú modlitbu, tamže, str. 571.

21 Jn 5,17.

22 Porov. Dvadsať druhá nedeľa v období "cez rok", modlitba po prijímaní: "Všemohúci Bože,

ďakujeme ti, že si nás nasýtil pri svojom stole, a prosíme ťa, aby tento sviatostný pokrm živil v našich srdciach lásku a pobádal nás slúžiť ti v našich bratoch a sestrách": Rímsky misál, str. 334.

23 Jn 4,23.

24 Porov. 1Kor 10,17, komentovaný svätým Augustínom: In Evangelium Ioannis tract. 31,13: PL 35, 1613, ako aj Tridentským koncilom, sesia XIII, č. 8.: Conciliorum Oecumenicorum Decreta, Bologna 1973, str. 697; porov. Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. Lumen gentium, 7: AAS 57 (1965), str. 9.

25 Jn 13,35.

26 Vyjadrujú to viaceré modlitby Rímskeho misála: modlitba nad obetnými darmi omše o svätých, čo konali skutky milosrdenstva: "Milosrdný Bože, v oltárnej obete oslavujeme dielo nesmiernej lásky

tvojho Syna; prijmi naše obetné dary a daj, aby nás príklady tvojich svätých upevnili v láske k tebe a k blížnemu"; v modlitbe po prijímaní z omše o vychovávateľoch sa modlíme: "Nech nám sväté prijímanie dodáva silu, aby sme si...zachovali v srdci svetlo tvojej pravdy a bratskú lásku a prejavovali ju aj skutkami." Porov. aj modlitbu po prijímaní z Dvadsiatej tretej nedele v období "cez rok".

27 Jn 4,23.

28 Porov. Ef 4,13.

29 Porov. pozn. č. 2.

30 Porov. Druhý vatik. koncil, dekrét o misijnej činnosti Cirkvi Ad Gentes, 9,13: AAS 58 (1966), str. 958; 961n.: dekrét o kňazskej službe a živote Presbyterorum Ordinis, 5: AAS 58 (1966), str. 997.

31 1Jn 3,1.

32 Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. o Cirkvi Lumen gentium, 11: AAS 57 (1965), str. 15.

33 Porov. č.20: AAS 71 (1979), str. 313n.

34 2Pt 3,13.

35 Kol 3,10.

36 Lk 1,35; Jn 6,69; Sk 3,14; Zjv 3,7.

37 Porov. Sk 10,38; Lk 4,18.

38 Jn 10,36.

39 Porov. Jn 10,17.

40 Hebr 3,1; 4,15 a i.

41 Ako hovorila byzantská liturgia z 9. storočia podľa najstaršieho kódexu, predtým Barberino di San Marco (Florenca), dnes v Apoštolskej vatikánskej knižnici, Barberini greco 336, f. 8 verso, riadky 17-20, uverejnený v tejto časti F. E.

Brightmanom, Liturgies, Oxford
1896, str. 318, 34-35.

42 Modlitba dňa votívnej omše o
Najsvätejšej Eucharistii, B: Rímsky
misál, str. 1122.

43 1Jn 2,2; porov. tamže 4,10.

44 Hovoríme o "divinum Mysterium",
o "Sanctissimum" alebo o
"Sacrosanctum", to značí o
"Posvätnom" a "Svätom" v najhlbšom
význame slova. Aj Východné cirkvi
nazývajú omšu "raza", čiže
"mystérion", "hagiasmós", "quddaša",
"qedassé", t.j. "konsekráciou" v
najplnšom význame slova. Okrem
toho je veľa liturgických obradov,
ktoré sa snažia vnuknúť tento zmysel
pre "sacrum" tým, že vyžadujú
jednak ticho, státie alebo kľačanie,
jednak vyznanie viery, incezovanie
knihy Evanjelií, oltára, celebranta a
posvätných spôsobov. Ba viac, tieto
obrady privolávajú na pomoc
anjelské bytosti, stvorené pre službu

Svätého Boha slovami "Sanctus" v našich latinských cirkvách a slovami "Trisagion" a "Sancta sanctis" vo východných liturgiách.

45 Napríklad pri pozvaní na prijímanie táto viera vyjadruje aj doplnkové aspekty prítomnosti Svätého - Krista: aspekt zjavenia, zdôraznený Byzantíncami ("Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom: Pán je Boh a zjavil sa nám!" La divina Liturgia del santo nostro Padre Giovanni Crisostomo, Roma - Grottaferrata 1967, str. 136n.); aspekt spoločenstva a jednoty, vyjadrený spevom Arméncami (Liturgia svätého Ignáca z Antiochie: "Unus Pater sanctus nobiscum, unus Filius sanctus nobiscum, unus Spiritus sanctus nobiscum": Die Anaphora des heiligen Ignatius von Antiochien, übersetzt von A.Rücker, Oriens Christianus, 3. ser., 5 (1930), str. 76); aspekt tajomnosti a nebeskosti, celebrowaný Chaldejcami

a Malabarcami (porov. Antifonárny hymnus, spievaný striedavo kňazom a zhromaždením hneď po prijímaní: F. E. Brightman, cit. dielo, str. 299).

46 Porov. Druhý vatik. koncil, konšt. o posv. liturgii Sacrosanctum Concilium, 2,47: AAS 56 (1964), str. 83n.; 113; dogm. konšt. o Cirkvi Lumen gentium, 3,28: AAS 57 (1965), str. 6; 33n.; dekrét o ekumenizme Unitatis redintegratio, 2: AAS 57 (1965), str. 91; dekrét o kňazskej službe a živote Presbyterorum Ordinis, 13: AAS 58 (1966), str. 1011n.; Tridentský koncil, sesia XXII, kap. I a II: Conciliorum Oecumenicorum Decreta, Bologna 1973, str. 732n.; najmä "una eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerenti ratione diversa" (tamže, str. 733).

47 Synodus Constantinopolitana
adversus Sotericum (január 1156 a
máj 1157): Angelo Mai, Spicilegium
romanum, t. X, 1338; Theologia
dogmatica christianorum
orientalium, Paris 1930, str. 317-320.

48 Institutio Generalis Missalis
Romani, č. 49: Rímsky misál, str. 33*,
porov. Druhý vatik. koncil, dekrét o
kňazskej službe a živote
Presbyterorum Ordinis, 5: AAS 58
(1966), str. 997n.

49 Porov. Ordo Missae cum populo, č.
18: Rímsky misál, str. 382.

50 Porov. Tridentický koncil, sesia
XXII, kap. I: Cinciliorum
Oecumenicorum Decreta, Bologna
1973, str. 732n.

51 Kol 2.14.

52 Jn 11,28.

53 Institutio Generalis Missalis
Romani, č. 55,f: Rímsky misál, str.
33x.

54 Porov. konšt. o posvätnej liturgii
Sacrosanctum Concilium, 35,51: AAS
56 (1964), str. 109; 114.

55 Porov. Posv. kongr. obradov, inštr.
In edicendis normis, VI, 17-18; VII,
19-20: AAS 57 (1965), str. 1012n; inštr.
Musicam sacram, IV,48: AAS 59
(1967), str. 314; dekrét De titulo
Basilicae Minoris, II,8: AAS 60 (1968),
str. 538; Posv. kongr. pre bohoslužbu,
oznámenie De Missali Romano,
Liturgia Horarum et Calendario, I,4;
AAS 63 (1971), str. 714.

56 Porov. Pavol VI., apošt. konšt.
Missale Romanum: "Pevne dúfame,
že týmto spôsobom sa kňazi i veriaci
nábožnejšie pripravia na slávenie
Pánovej večere a hlbším rozjímaním
Svätého písma budú sa zo dňa na
deň výdatnejšie živiť slovom

Pánovým". Porov. AAS 61 (1969), str. 220n.: Rímsky misál, str. 16*.

57 Porov. Pontificale Romanum, De Institutione Lectorum et Acolythorum, č. 4, ed.typica 1972, str. 19n.

58 Porov. Institutio Generalis Missalis Romani, č. 319-320: Rímsky misál, str. 68*-69*.

59 Porov. Fr. J. Dölger, Das Segnen der Sinne mit der Eucharistie. Eine altchristliche Kommunionssitte: Antike und Christentum, t. 3 (1932), str. 231-244; Das Kultvergehen der Donatistin Lucilla von Karthago, Reliquienkuss vor dem Kuss der Eucharistie, tamže, str. 245-252.

60 Porov. Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. o Cirkvi Lumen gentium, 12,35: AAS 57 (1965), str. 16; 40.

61 Porov. Jn 1,29; Zjv 19,9.

62 Porov. Lk 14,16n.

63 Porov. Institutio Generalis Missalis Romani, č. 7-8: Rímsky misál, str. 25*.

64 1Kor 11,28.

65 Pontificale Romanum, De Ordinatione Diaconi, Presbyteri et Episcopi, ed. typica, 1968, str. 93.

66 Hebr 5,1.

67 Posv. kongr. obradov. inštr. Eucharisticum mysterium: AAS 59 (1967), str. 539-573; Rituale Romanum, De sacra Communione et de cultu Mysterii eucharistici extra Missam, ed. typica 1973; Posv. kongr. pre bohoslužbu, Litterae circulares ad Conferentiarum Episcopaliū Praesides de precibus eucharisticis: AAS 65 (1973), str. 340-347.

68 Porov. č. 38-63: AAS 59 (1967), str. 586-592.

69 AAS 64 (1972), str. 518-525; porov. aj "Communicatio" uverejnené nasledujúceho roku pre správne uplatňovanie spomínanej inštrukcie: AAS 65 (1973), str. 616-619.

70 Porov. Druhý vatik. koncil, dogm. konšt. o Cirkvi Lumen gentium, 12: AAS 57 (1965), str. 16n.

71 Mt 13,52.

72 Porov. sv. Augustín, In Evangelium Ioannis tract. 26,13; PL 35,1612n.: "tajomstvo viery, znak jednoty a puto lásky".

73 Ef 4,30.

.....

*Preklad uverejnený v časopise
Liturgia č. 14 (2/1994), str. 95-121*

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/list-dominicae-cenae/](https://opusdei.org/sk-sk/article/list-dominicae-cenae/)
(26.03.2025)